

VAASAN YLIOPISTON
TIEDOTUSLEHTI

4/1991 23.5.1991

Toimittaja: Arja Sallinen
Toimitussihteeri: Tarja Salo
Painos: 1700

Osoite: Vaasan yliopisto
PL 297, 65101 Vaasa
Puhelin: 961-248111
E-mail:
asa@chyde.uwasa.fi

ISSN 0788-6624

SISÄLLYS

Korkeakoulut muutostilassa	1
Korkeakoulutiedotus pakolliseksi	3
Näin haluaisin Vaasan yliopistoa kehitettävän	4
Kuollut silli vai elävä lohi	6
Erasmus: yhdyntävän Euroopan yhdyntävää koulutusta	8
Petroskoin ja Vaasan yliopiston välinen yhteistyö saatava alulle ..	10
Korkeakouluopetuksen laatua arvioimaan	11
Uutissatoa	13
Laskentatointa eurooppalaisittain ja vähän muutenkin	16
Strategiakoulutusryhmän kansainvälistymismatka Eurooppaan	17
GeFoLit - seminarium kring tysk litteratur	18
Kielikylpyseminaari Vaasassa 25.-26.4.1991	20
Vaasa sai ylioppilasteatterin	21
Suoritetut tutkinnot	22

Korkeakoulut muutostilassa

Muutos ja uuden etsiminen ovat olennainen osa yliopistojen ja korkeakoulujen toimintaa. Tutkimuksen tehtävänä on kehittää uusia teorioita ja etsiä uusia ratkaisuja sekä olemassaoleviin että tuleviksi ennakoituihin ongelmiin. Usein tämä merkitsee vakiintuneen käsityksen kyseenalaistamista tai jopa kumoamista. Opetuksen tehtävänä taas on välittää tätä tutkimukseen perustuvaa uutta tietoa ja siitä johdettuja ajatusmalleja uusille opiskelijapolville ja laajemminkin yhteiskuntaan.

Edellä olevan valossa on luonnollista ja välttämätöntä, etteivät korkeakoulut itsekään voi elää muuttumattomissa tai edes kovin vakiintuneissa olotiloissa. Tällä hetkellä Suomen korkeakoululaitoksessa on kuitenkin meilläni niin runsaasti erilaisia muutos- ja uudistusprosesseja, että korkeakoulujen voidaan täydellä syyllä sanoa olevan erityisessä muutostilassa.

Muutosten alkulähteenä on v. 1986 säädetty korkeakoululaitoksen uusi kehittämislaki siihen liittyvine muine säädöksineen. Lainsäädännön keskeisiä käsitteitä ovat tehokkuus, tuloksellisuus ja tulosjohtaminen. Käsitteet on tuotu 1980-luvun loppupuolella koko valtion- ja yleensä julkiseen hallintoon, opetus- ja tutkimushallinnossa niiden eteneminen on ollut keskimääräistä nopeampaa.

Korkeakoulujen toiminta on pääosin julkisin varoin rahoitettua. Ohjauksellina on pitkään ollut, että tietyn laajuinen toiminta tarvitsee tietyt suuret resurssit. Korkeakoulujen toiminnan laajuus johdettiin melko yksivivaisesti uusien opiskelijoiden aloituspaikoista. Uudessa ajattelussa toiminnalle asetetaan tietyt tulokselliset tavoitteet, joiden perusteella resurssit asetetaan käyttöön. Tulostavoitteet ovat sekä määrällisiä että laadullisia. Järjestelmää on paljon arvosteltu yliopistomaailmaan sopimattomana. Mielestäni tulostavoitteiden asettaminen on kuitenkin periaatteessa aivan oikein, ehkä välttämätöntäkin, käytännön mittausongelmia esiintyy sen sijaan runsaasti. Eräät määrälliset suureet (tutkintojen määrät, opintojen kestoajat, tutkintoon

asti yltäneiden opiskelijoiden osuudet aloittaneista jne.) ovat helposti mitattavissa ja vertailtavissa, laadullisten tekijöiden osalta ollaan jo vaikeammassa tilanteessa. Korkeakoulujen tulisikin nyt osoittaa uutta ajattelua ja luovuutta ja kehittää näitä mittareita omien tuloksiensa mittaamiseksi ja arvioimiseksi.

Vaatus tulostavoitteiden asettamisesta ja keinojen löytämisestä niiden saavuttamiseksi edellyttää, että korkeakouluilla on entistä enemmän päätösvaltaa omissa sisäisissä asioissaan. Taloudellisen päätösvalan osalta on meneillään todella merkittävä uudistus, kun korkeakoulut asteittain siirtyvät uuteen budjetoitijärjestelmään, toimintameno- eli tulosbudjettiin. Vielä viitisen vuotta sitten korkeakoulujen menorakenne oli hyvin pikkutarkasti säädelty, budjetissa oli momenteja kymmenkunta ja niiden rajat olivat ylittämättömät. Toimintameno- budjettiin siirryttäessä korkeakoulut saavat määrärahasa periaatteessa yhtenä eränä, jonka voivat itse allokoida toimintaansa parhaaksi katsomallaan tavalla. Rahoittajaa kiinnostaa lähinnä vain se, että määrärahan mitoituksen perusteena olevat tulostavoitteet saavutetaan. Järjestelmä on asteittaisen kokeilun kautta sisäänajovaiheessa. Tiedot järjestelmän yksityiskohdista ovat kuitenkin vielä puutteelliset. Niinpä korkeakoulut eivät esimerkiksi tiedä, mitkä ovat palkinnot tavoitteiden ylittämisestä ja vastaavasti sanktiot tulostavoitteista jäämisestä, ja onko

niitä yleensä.

Tulosten vaatiminen ja niistä palkitseminen edellyttää toimiakseen palkkiojärjestelmän ulottamista myös yksilötasolle. Yksilöllinen palkitseminen esimerkiksi eriytetyn palkkauspolitiikan muodossa on ollut pitkään vierasta korkeakoulu- maailmassa. Palkkaratkaisut on tehty henkilöstöryhmittäin valtakunnallisesti ja korkeakoulukohtaista joustovaraa ei ole juurikaan ollut. Muutaman vuoden käytössä ollut professorikunnan tutkijakoulutus- lisäjärjestelmä ja juuri alkanut muun kuin opetushenkilökunnan "hyvän miehen lisä"-järjestelmä ovat ensi askeleita eriytetyn palkkauksen suuntaan. Järjestelmien mahdollistamat eriyttämiset ovat vielä verraten vaatimattomat. Siitä huolimatta ne on koettu hämmentävinä, jopa pelottavinakin. Uskon, että aloitetulla tiellä kuitenkin edetään eteenpäin. Kun järjestelmään totutaan, se varmaan- kin myös laajemmin hyväksytään.

Korkeakouluissa toimivien opettajien työtehtävät ovat jatkuvasti lisääntyneet. Painopisteen alueeksi määritelty tutkimus on luonut lisäänty- nytä painetta tällä sektorilla menes- tymiseen. Hallinto-, suunnittelu- yms. tehtävät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Opetuksen tehokas toteuttaminen edellyttäisi puolestaan uudentyyppisten opetusmuotojen käyttöönottoa. Kaiken tämän rin- nalla ovat pääosin luento- ja muun ns. massaopetuksen tarpeita ajatellen luodut opetusvelvollisuussäädökset kuitenkin pysyneet pitkään ennal-

laan. Kahdessa korkeakoulussa on pari vuotta sitten aloitettu opettajien työvelvollisuuskokeilu, jossa opetus on mahdollista liittää joustavasti kokonaistyövelvollisuuden pariin. On todella syytä toivoa, että kokeilujen avulla pystyttäisiin löytämään uudet, entistä tarkoituksenmukai- semmat ja joustavammat tavat ope- tuksen hoitamiseksi uusien opetus- menetelmien ja -välineiden edellyttä- mällä tavalla.

Edellä olen tarkastellut eräitä koko korkeakoululaitokselle yhteisiä muutosprosesseja. Vaasan yliopisto on lisäksi kehitysvaiheessa, jossa sillä on lukuisia omia muutos- ja kehitys- prosessejaan. Korkeakoulun muut- tuminen yliopistoksi ja siihen liitty- vät säädösuudistukset, voimakkaat opetuksen ja tutkimuksen laajenta- mis- ja kehittämissuunnitelmat sekä monella rintamalla etenevä rakenta- missuunnittelu ovat esimerkkejä prosesseista, jotka vaativat päivittäin huomiota ja toimenpiteitä osakseen. Jo tuleva kesä näyttää, miten yhä an- keammiksi käyvät yleiset talous- näkymät vaikuttavat näiden suunni- telmien edistymiseen.

Kesä on yliopistoväelle perintei- sesti tehokasta tutkimuskautta ja vil- kasta kongressimatkailukautta. Ja kaikille tietysti hyvin ansaittua loma- kautta. Toivotan kaikille Tiedotus- lehden lukijoille antoisaa ja virkistä- vää kesää.

Ilkka Virtanen